

SÜNNIPÄEVA- KÜÜNLAD

Noah Haidle

Noah Haidle

SÜNNIPÄEVAKÜÜNLAD

Tõlkija Andres Noormets

LAVASTAJA JA KUNSTNIK

Andres Noormets

KOSTÜÜMIKUNSTNIK

Maarja Viiding

ORIGINAALMUUSIKA

Hans Noormets / Rozell

VALGUSKUJUNDAJA

Villu Konrad

INSPIITSIENT

Gerda Sülla

VALGUSMEISTER

**Villu Konrad
või Mairon Tovstik**

HELIMEISTER

**Lauri Lüdimois
või Sigrid Koor**

GRIMEERIJA

Merle Saluveer

KOSTÜMEERIJA

Liia Prants

LAVAMEISTER

**Siim Villem Vester
või Jürgen Peters**

Näidendi autoriõigusi vahendas Eesti Teatri Agentuur

Esietendus 5. aprillil 2025 Ugala teatri suures saalis

LOOMINGULINE JUHT

Liis Aedmaa

TEATRIJUHT

Garmen Tabor

OSADES

ERNESTINE

Klaudia Tiitsmaa

KENNETH, Ernestine'i naaber

Aarne Soro

ALICE, Ernestine'i ema;

MADLEN, Ernestine'i ja Matti tütar;

STINY, Alexi tütar

Marika Palm

JOAN, Billy naine;

ALEX, Billy ja Joani tütar;

BETH, Johni elukaaslane

Jaana Kena

MATT, Ernestine'i poiss-sõber, hiljem abikaasa;

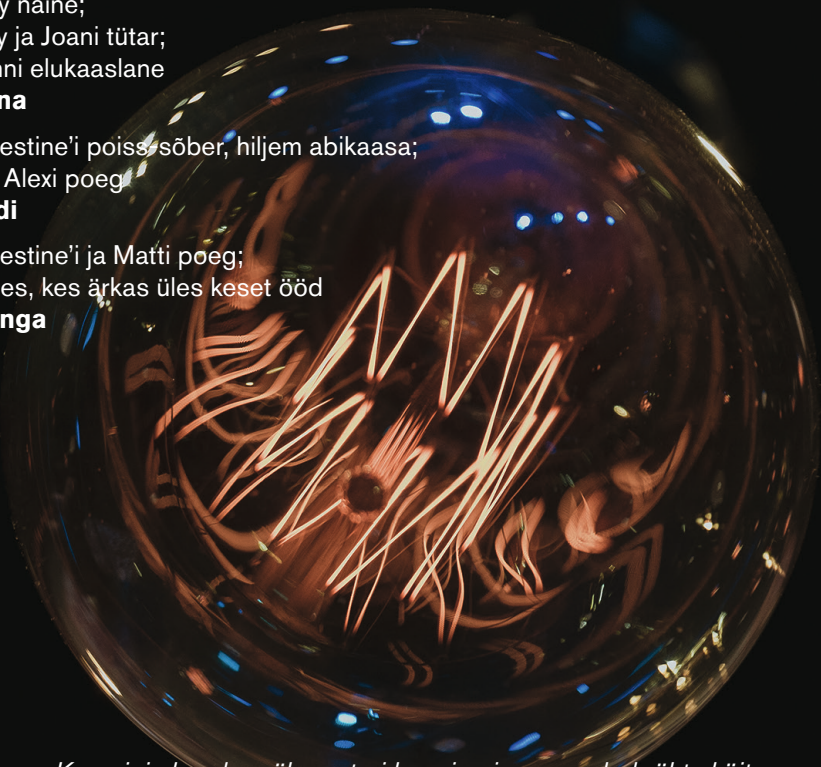
WILLIAM, Alexi poeg

Janek Vadi

BILLY, Ernestine'i ja Matti poeg;

JOHN, mees, kes ärkas üles keset ööd

Oskar Punga

Kogu inimkond on ühe autori looming ja see mahub ühte köitesse: kuid kui üks inimestest sureb, siis ei rebita raamatust peatükki välja, vaid tõlgitakse see hoopis paremasse keelde; ja iga peatükki peab tõlkima nii, nagu oleks seda teinud Jumala käsi, ja seesama käsi seob kõik laialipillatud lehed jälle üheksainsaks raamatukoguks kokku ja seal on kõik raamatud üksteisele avatud.

John Donne

pildi autor: Kelsey Shultis

Noah Haidle (sünd 1978) on lõpetanud Princetoni ülikooli ja õppinud Lila Acheson Wallace'i juures näitekirjandust New Yorgi Juilliardi etenduskunstide kõrgkoolis. Ta on pälvinud kolm Lincolni keskuse Lecomte du Noüy' auhinda, 2005. aastal Helen Merrilli auhinna kui lootustandvale näitekirjanikule, 2007. aastal Claire Tow' auhinna ja NEA/TCG teatriresidentuuri stipendiumi. Aastal 2012 esilinastus tema stsenaariumil põhinev mängufilm

„Täitsamehed“ („Stand Up Guys“), mille peaosades mängisid Al Pacino, Christopher Walken ja Alan Arkin. Näidendi „Sünnipäevaküünlad“ („Birthday Candles“) tellis Haidle'ilt Detroit Public Theatre ja see esietendus sealsamas aastal 2018. Hiljem on lavastatud seda korduvalt erinevates teatrites üle Ühendriikide (sh Broadway) jm. Tema auhinnatud näidendid keskenduvad armastusele, surmale, vananemisele, üksindusele ja kaotusele.

„KÕIK ON KÕIGEGA SEOTUD“

vastab lavastaja Andres Noormets

Noah Haidle'i „Sünnipäevaküünlad“ on Sinu sajas lavastus. Esimene lavastus oli Ugala teatris 1991. aastal esietendunud „Mäng“. „Dramaturgiraamatu“ intervjuus kirjeldad, kuidas tegid Juhan Saare lasteloo alusel kirjutatud Madis Trossi näitemängu enda vajaduste järgi põhjalikult ümber. Materjali valikul huvitabki Sind eelkõige isiklik visioon ja kontakt tekstiga.¹ Oskad Sa kirjeldada seda äratundmishetke? Millised materjalid Sind enim kõnetavad?

„Dramaturgiraamatu“ jutud on räägitud umbes kaks aastat tagasi ja ma ei mäleta seal öeldu täpset konteksti. Täna tean, et mul pole teatriväljal ühtegi kindlat reeglit ega tegevusmustrit, millele ma jäägitult truu oleksin. Tekstide valik sõltub väga paljudest asjadest, suurim määraja on ilmselt juhus – mõni nähtud pilt või kuulud lausekatke võib viia avastuseni, äratundmiseni, võimluseni. Märkimisväärne osa valikute tegemisel on muidugi kujutlusel, kuid see on loovas töös üpris tavaline. Mind kõnetavad tihtilugu väga lühikesed ja vasturääkivad laused, mis avavad ukse mõnda suuremasse ruumi, mille kaudu on võimalik jõuda tekstide või ideedeni,

mida teatris konkreetsest kasutada saab. Mul on peotäis materjale, mida pikemalt kaasas kannan, aga ühist nimetajat neil pole – mõnel hetkel on kõik selge, mõnel hetkel on kõik suhteline. Oleneb ilmselt hetkest.

Kui eneseusaldus materjali valimisel on püsinud sama, siis kuidas on Sinu lavastaja käekiri nende 100 lavastuse jooksul arenenud? Millele pöörad praegu proovides teadlikult rohkem tähelepanu? Kas ja kuidas on muutunud Sinu ootused trupile?

Sada lavastust tagasi polnud mul mingit käekirja. Mul oli suur tahtmine teha ja ma püüdsin sellele tahtmisele ükskõik mis moel rakendust leida. Oli kindlasti palju avastamisärevust ja ka mõttetut rapsimist. Paljudes asjades olin maksimalist, konfliktini välja. Täna kindlasti ei ole. Ma tean, et lavastused tulevad sellised, nagu nad peavad tulema ja pole mõtet pille lõhki ajada – see ei aita. Mind huvitab tegemise rõõm – võimalus olla kõige paremas ja kaarinraidilikumas mõttes asjaarmastaja. Sest asjaarmastaja on see, kes armastab asju – teater võib olla just üks selline asi.

¹ „Dramaturgiraamat“. Intervjueerijad Joosep Lõhmus ja Maarja Moor. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia lavakunstikool ja Eesti Teatriliit, 2025, lk 94–95.

Ma pööran tähelepanu kõigele, mis lavastusprotsessiga seondub, aga see ei tähenda, et ma seda igal pool välja näitan. Teinekord näen suurt vaeva sellega, et tähelepanu mitte pöörata ja lasta asjadel omasoodu minna. Näitlejatelt ootan vist usaldust ja avatust – julgust riskida ja lõpuni minna, julgust kontroll mulle üle anda. Mulle meeldib,

kui mäng planeerimise ja konstrueerimise üle võtab, kui näitleja tunneb end mänguplatsil nii turvaliselt, et annab päris emotsioonidele vabaduse ja voli.

Ma ei oota midagi, ei modelleeri tulevikku – ma lootan luua prooviprotsessi algusest peale sellise oleviku, milles me püsiksime ja lahkuda ei tahaks.

**Praegu tundub loomulik, et pea-
le lavastaja- ja dramaturgiamesti
oled tihti oma lavastuste juures ka
kunstnik ja muusikaline kujunda-
ja. Oled kirjeldanud, kuidas Sulle
meeldib kirjutada dramaturgiat
kui luuletust ja teha lavastust kui
muusikat. Samas oled rõhutanud
näiteks Esko Salervo olulisust olla
dramaturgina Sinu Shakespeare'i
lavastuste „Othello“ (Vanemuine,
2015) ja „Lear“ (Tallinna Linnateat-
ter, 2023) juures.² Millistel juhtudel
eelistad või tunnend vajadust, et
keegi teine oleks lavastamisprot-
sessis aktiivselt kõrval?**

Mul on alati inimesed kõrval – teatris
teisiti ei saa. Ma usaldan väga näitlejaid
ja teisi lavastusgrupi liikmeid, ma teen
suure osa lavastustegevustest läbi nen-
de – nii muusika, valgusruum, lavaruum,
tekstianalüüs kui ka lausekujundus läh-
tuvad just nendest, kes konkreetse te-
gemisega seotud on. Ma olen sunnitud
paljud asjad eelnevalt valmis mõtlema,
isegi fikseerima, aga see ei tähenda,
et ma nendele fikseeringutele lõpuni
kindlaks jääksin. Betoonilt nõutakse
igavest kindlust, elava mateeria puhul
need asjad ei kehti.

**Tean, et Sulle ei meeldi rääki-
da materjalidest, mida lavastad.
Publikul peab jääma ruumi enda
kujutluspildi tekkimiseks. Aga
kuna „Sünnipäevaküünlad“ koos-
neb stseenidest, kus peategelasel
on sünnipäev, siis küsiks in hoo-
pis Sinu rutiinide kohta. Kirjelda,**

**milline on Sinu elu (sünni-, argi-,
pidu- või aastapäeva) ilus kordus,
ilma milleta oleks olemine raske?**

Mul pole püsivaid kordusi. Ma elan pü-
sivalt oma perekonnas, aga meie aastad
on erinevad, me muutume ja uueneme
ja tunneme sellest rõõmu. Antud elu-
perioodil meeldib mulle väga kõndida,
aga see on ainult väline kirjeldus, sest
kõndimise sisemine olemus on pidevalt
muutuv. Üks asi, mida ma kindlalt tean,
on see, et kõik on kõigega seotud ja kõik
on üks ja seesama, hoolimata sellest,
et asjade väline vorm ja olemine võib
muutuda. Minu õpetaja Kauko ütleb, et
energy goes where the mind goes –
seda tunnen ja usun kaljukindlalt.

**Milline viimastel aastatel loetud teos
või nähtud lavastus on Sulle kuidagi
eriliselt meelde jäänud ja miks?**

Viimase suurima elamuse eest 2025.
aasta alguses hoolitses Pichet Klunchun
Dance Company MITF festivalil Tai
Kuningriigis. Väga ootamatu ja hurmav.
Viimane väike teatrielamus oli parasiit-
etendus „Pimekohting“³ Ugalas – suure-
pärane võimalus näha oma igapäevast
keskkonda täiesti uuest rakursist. Viima-
ne raamat, mis andis jõudu, oli Frédéric
Gros' „Kõndimise filosoofia“. Minu
lemmikmuusikat võite jätkuvalt kuulata
Spotify *playlist*ist „Fantaasia“ – see on
avalik hüve. Oodatuim album on artistilt
Rozell – see muusika on väga puudutav
ja 180° varasemast erinev.

*Andres Noormetsa küsitles dramaturg
Tõnis Parksepp*

² „Dramaturgiraamat“, lk 96, 104.

³ Ujala teatri koostöölavastus Kanuti Gildi SAALiga. Lavastaja Kadri Noormets.

NOAH HAIDLE'I „SÜNNIPÄEVA- KÜÜNALDE“ TORDIRETSEPT

Jah, kuigi tordiretsepte on palju ja tavaliselt soovetakse teha alati midagi erilist, siis antud kontekstis on lihtne võitort ilmselt parim valik – seda nii terve mõistuse kui ka teatraalsuse mõttes. Ettevalmistustööd võtavad aega umbes 20 minutit, tordipõhi küpseb umbes 30 ja jahtub umbes 20 minutit või pisut rohkem – see ajastus on etenduse pikkuse suhtes suurepäraselt sobiv.

1 klaas valget suhkrut
0,5 pakki võid
2 muna, 2 tl vaniljeekstrakti
1,5 klaasi tavalist nisujahu,
1,75 tl küpsetuspulbrit, 0,5 klaasi piima

Kuumuta ahi 175 kraadini. Määri ahjuplaad rasva ja jahuga. Vahusta suhkur ja või. Klopi ükshaaval sisse munad, seejärel sega juurde vanill. Sega omavahel jahu ja küpsetuspulber ning lisa need valmisolevale segule. Lisa piim. Kui tainas on ühtlane, siis tõsta see pannile. Küpseta 30 minutit ja kui pind enam ei nakku, on tort valmis. (Tordi dekoreerimise osas on palju ruumi, kuid ärge mõelge sellele enne, kui teil on tordipõhja tegemise koreograafia ja ajastus selge).

*Kui te soovite valmistada õunakooki
ja alustada täiesti nullist, siis te peate
esmaalt universumi leiutama.*

Carl Sagan

SÜNNIPÄEVA- TRADITSIOONID

Aarne Soro

Esimesed sünnipäeva mälestused on pärit lasteaiast. Seal oli kombeks panna sünnipäevalaps istuma teiste laste keskele ja laulda talle sünnipäevalaulu. Oli ülev istuda ja tajuda, et mind armastatakse. Muidugi mitte ainult mind, vaid ka mu kaksikvenda, kellega oma sünnipäeva jagan. Meie elu esimesed 12 sünnipäeva oli vanemal vennal Ainil kombeks meid eluaastate jagu üles hüpitada, aga siis läks ta Nõukogude armeesse ja tagasi tultes olime tõstmiseks liiga rasked. Nüüd hüpitab ise oma sünnipäevalapsi. Sünnipäevaküünaldega koogi või tordi traditsioon tuli minu ellu täpselt selle sajandi alguses. Küünlavahane hommikumaius on mind lubanud armastatuna tunda juba veerand sajandit!

Jaana Kena

Meie äratame sünnipäevalapse alati tordi ja kingitusega. Sinna juurde käib muidugi otse voodis küünalde puhumine ja kingituste avamine. Mitte keegi ei lahku sünnipäevalapse juurest enne, kui kingid on lahti pakitud ja kogu protsessist on tuleviku tarvis üks parajalt piinlik video tehtud.

Oskar Punga

Minu sünnipäevahommikud
algavad pidupäevapiruka ja
pudeli parima mulliga.

Klaudia Tiitsmaa

Vanasti lauldi mind hommikul üles. Isa ees ja ema järel, sest ta arvas, et hästi ei oska. Siis toodi mulle kingid voodisse ja oodati lauda. Pidupäevade menüü on alati lõhe või forelliga röstsaiad. Vahel lisaks pähkleid ja alati pisike tort. Nüüd, lastega, pean hommikuti magamist teesklema, et ka nemad saaksid mind üles laulda. Mõnikord kaasneb sellega tüli, sest mõlemad pojad tahavad mind ju esimesena kallistada. Kui niimoodi märuliks läheb, siis järgneb neil isa Valloga tüllilahendamise tseremoonia – et saaks rõõmsalt üheskoos kooki sööma hakata.

Janek Vadi

Mind ootab sünnipäevadel alati üks küpsisetort. Proovin selle päeva veeta lähedastega ja helistada kindlasti emale, et tänada teda (ja isa) kõige eest.

A woman with long dark hair is shown in profile, looking upwards with a gentle smile. She is wrapped in a light blue blanket featuring a pattern of black cat silhouettes. The background is dark, punctuated by out-of-focus bokeh lights in warm orange and cool blue tones, suggesting an outdoor night setting.

Marika Palm

Mul on olnud õnne kogeda, kuidas hulk kalleid inimesi hüppab peidust välja ning laulab, hõiskab ja õnnitleb mind. Sellega kaasneb ehmatuse ja väike meeleliigutuspisar, samuti naer ja arusaam, et mind on taas ninapidi veetud. See on mu lemmik sünnipäevatuunne. Ühe üllatuse käigus olen saanud lausa Ugala katusel batuudil hüpata. See võiks korduda igal aastal erinevatel katustel.

Lavastusala juht

Siim Saarsen

Kostüümiala juht

Lily Kraav

Grimmiala juht

Merle Liinsoo

Tehnikajuht

Margo Siimon

Lavatehniline juht

Andre Kõiv

Kunstnikud-dekoraatorid

Taimi Põlme ja Eve Komissarov

Kostüümimeistrid

Lily Kraav, Viive Tõlpus ja Irma Orpana

Puutöömeistrid

Peeter Raska ja Riho Otsma

Metallitööde meister

Jüri Ignatenko

Finantsjuht

Helle Konts

Haldusjuht

Kaido Kivipõld

Teenindusjuht

Diana Treu

Personalijuht

Eve Põldsaar

Turundus- ja avalike suhete juht

Annika Vihmann

Korraldusjuht

Marii Ingridi Saaremäe

Müügijuht

Mari Hubel

Trupijuht

Karl Kena

Dramaturg

Tõnis Parksepp

Muusikajuht

Peeter Konovalov

Kavalehe koostasid **Tõnis Parksepp, Andres Noormets**

Kavalehe keeleteimetaja **Anu Nurk**

Kavalehe fotod tegi **Annika Vihmann**

Kavalehe ja plakati kujundas **Lauri Järvlepp**

Ugala teatrit toetavad Kultuuriministeerium, Eesti Etendusasutuste Liit, Viljandi linn, Prike, Puidukoda, MyFitness ja Viljandi Veevärk

ugala.ee

„Munad ja või, suhkur ja sool –

Tortide sees on nad alati koos.

Munad ja või, suhkur ja sool – need on kõikide tortide
kõige tavalisemad koostisosad.

Need on aatomid, mis maailma loomisest üle jäid.

Aga kui sa vaatad veidi sügavamale, siis leiad sa siit universumi loo.“

Noah Haidle, „Sünnipäevaküünlad“, tlk Andres Noormets.

